

แนวปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

(ฉบับผู้ใช้งาน)

โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในวโรกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558

ทรัพยากรการศึกษา กับ ปัญหาลิขสิทธิ์

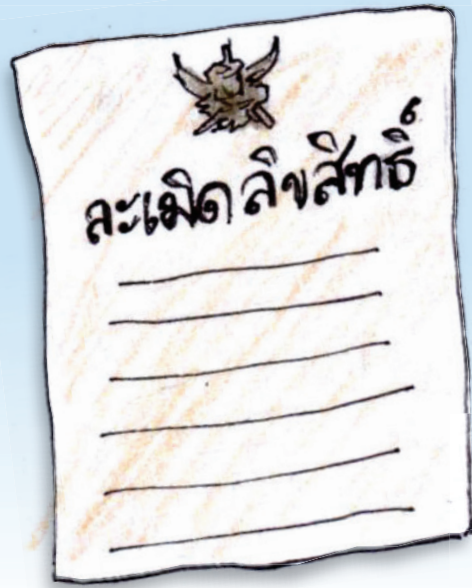
กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว...

แก๊ง 3 นก ได้ทำรายงานส่งอาจารย์
โดยใช้ภาพประกอบจากอินเทอร์เน็ต

คุณครูเหยี่ยวเห็นว่า
ฟรีเซนเทศันของกลุ่มนี้น่าสนใจ
จึงนำไปลงในเพจของโรงเรียน

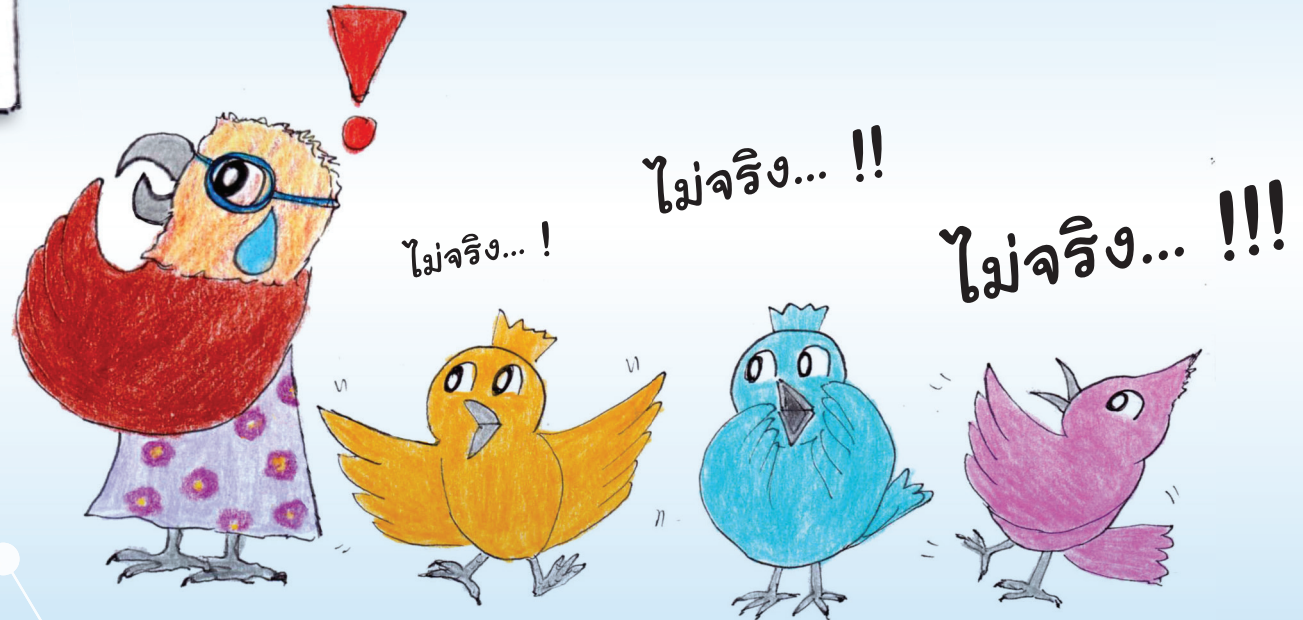

หลายเดือนต่อมา...

มีจดหมายมาถึงโรงเรียนใจความว่า

ฟรีเซนเทชั่นที่คุณครูนำขึ้นอินเทอร์เน็ต

ได้ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ทำให้โรงเรียนกำลังจะโดนฟ้อง !!

นี่คือสิ่งที่คนทั่วไปมักเข้าใจผิดว่า
“การนำทรัพยากรการศึกษาไปใช้เพื่อการเรียนการสอน
จะได้รับการยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์”
ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่...

ผิดไปแล้วค่ะ...

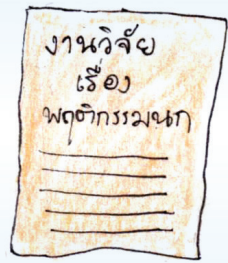
ผิดไปแล้วคร้าบบบ...

ผิดไปแล้วเรา...

จะเท่าไม่ถึงการณ์จริงๆ เลย

ทรัพยากรการศึกษา (Educational Resources) (ER) คือสื่อต่างๆ ที่นำไปใช้เพื่อการจัดการศึกษา เช่น

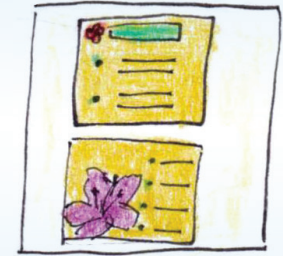
บทความ

ภาพถ่าย

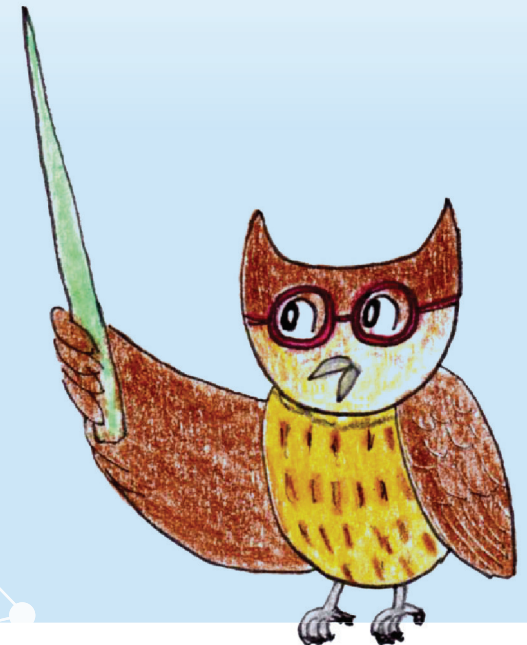

คลิปวิดีโอ/แอนิเมชัน

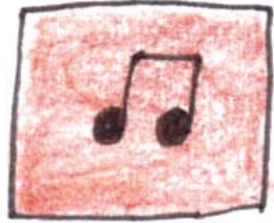

สไลด์การสอน

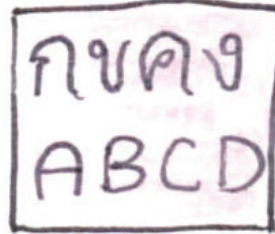
ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ล้วนมีเจ้าของ
เราไม่สามารถนำมาใช้โดยไม่ขออนุญาต
ถึงแม้จะเป็นการนำไปใช้เพื่อ
การเรียนการสอนก็ตาม

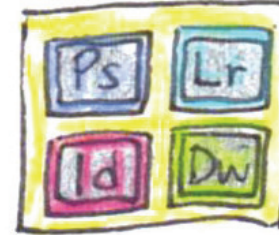
นอกจากรูป, บทความ, วิดีโอ
ที่มีความเสี่ยงในการละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว ยังมี.....

เพลง/มิวสิกวิดีโอ

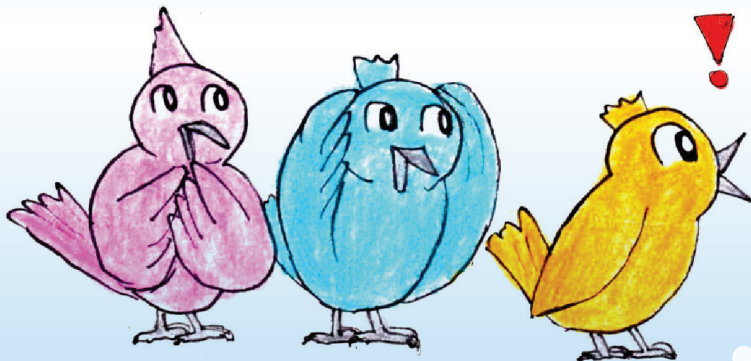
ฟอนต์

โปรแกรมที่ใช้สร้าง

ที่มีโอกาสโดนฟ้องข้อหาละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย

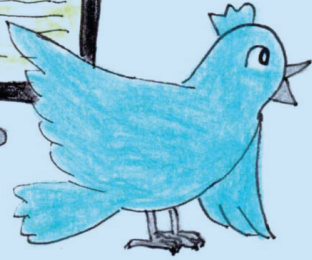
โ้ววว... เยอะมาก...

จาก คู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรมสำหรับการเรียนการสอน
ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

66 ผู้เรียนและผู้สอนจะดาวน์โหลดภาพ
จากอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษาได้
แต่จะอัปโหลดงานนั้นกลับขึ้นบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้
หากไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ **99**

แล้วจะทำยังไงครับลุงชุก
เพราะบางวิชาครูสั่งให้เผยแพร่ชิ้นงาน
ลงโซเชียลเน็ตเวิร์กด้วย

ไม่ต้องกลัว... เรามีพระเอกมาช่วยแล้ว นั่นคือผลงานที่เรียกว่า

“ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด”

ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

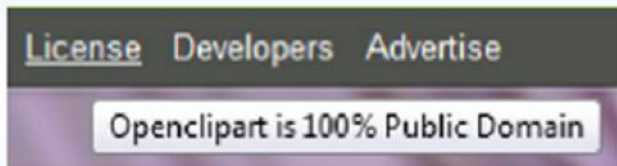

ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด หรือ

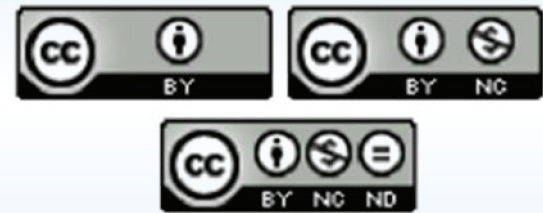
Open Educational Resources (OER)

คือทรัพยากรการศึกษาที่ผู้สร้างสรรค์อนุญาตให้ผู้สนใจนำไปใช้งานได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

เงื่อนไขที่กำหนดมีได้หลายแบบ ภายใต้ “สัญญาอนุญาตแบบเปิด” เช่น

สัญญาอนุญาตสมบัติสาธารณะ
(Public Domain)

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์
(Creative Commons)

สัญญาอนุญาตสมบัติสาธารณะ (Public Domain)

License Developers Advertise

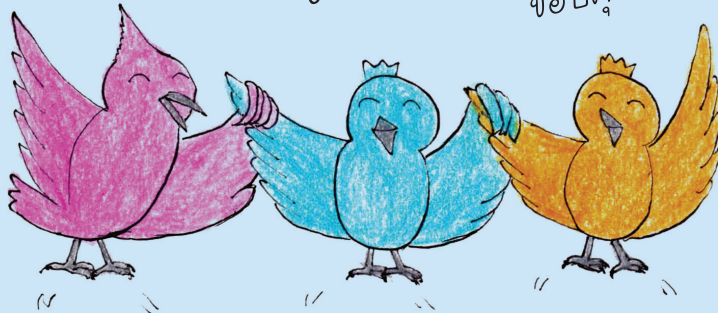
Openclipart is 100% Public Domain

หมายถึง เจ้าของอนุญาตให้นำผลงาน
ไปใช้ในรูปแบบใดก็ได้
โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต

เฮ้... !!!

เฮ้... !!

ขอบคุณครับบบ !

เชิญนำไปใช้ได้
ตามสบายครับ

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons)

นำผลงานไปใช้ได้ครับ
แต่ผมขอว่า.....

หมายถึง เจ้าของผลงานอนุญาต
ให้เผยแพร่ต่อได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด เช่น

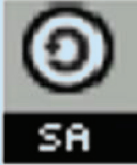
ต้องระบุที่มา

ห้ามใช้เพื่อการค้า

ห้ามดัดแปลง

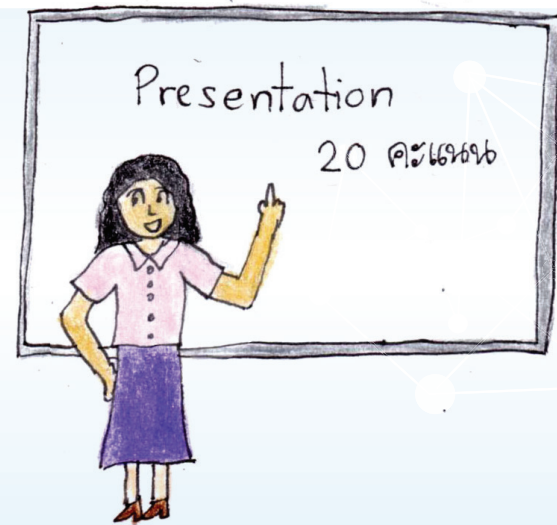
เมื่อเผยแพร่งานดัดแปลง
ต้องใช้สัญญาอนุญาตเดียวกัน

ต้องใส่ใจในรายละเอียดไว้
ไม่ให้พลาดอีกแล้วเอย...

ตัวอย่าง 1

อ้าว... นักเรียน ไปทำรายงานมาส่ง
พร้อม presentation หน้าชั้นเรียนด้วย

เว็บนี้มีสัญลักษณ์ Public Domain
เซฟภาพมาใช้โลด

เว็บนี้เป็น CC แบบนี้

เซฟภาพมาใช้ได้
แต่อย่าลืมใส่เครดิต
เจ้าของภาพด้วยละ

ตัวอย่าง 2

แม้ว่าจะทำขนมขายละ
ลูกช่วยออกแบบแพ็คเกจ
และโลโก้ให้แม่หน่อยสิ

ภาพนี้เป็น CC แบบห้ามใช้เพื่อการค้า อดค่ะ...

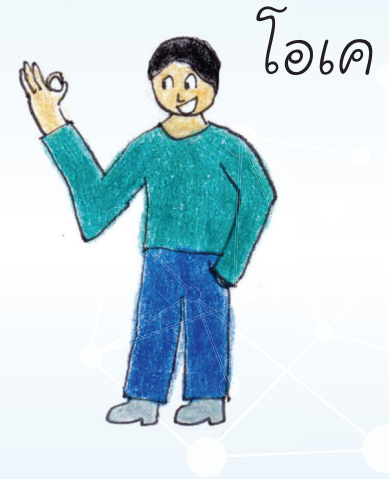
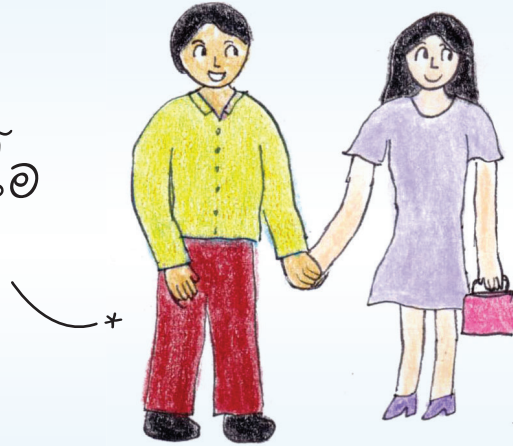
ภาพนี้เป็น
public domain
เอามาประกอบ
ในโลโก้ดีกว่า

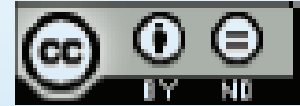
ภาพนี้เป็น CC
แบบต้องใส่เครดิต
จึงหาภาพอื่นดีกว่า

ตัวอย่าง 3

เราจะแต่งงาน ช่วยทำวิดีโอ
ฟรีเช่นแท่งงานแต่ง
ให้หน่อยสิ

เพลงนี้เพราะจัง
เอามาประกอบดีกว่า
เดี๋ยวตัดต่อใส่เสียงเจ้าบ่าว
ลงไปด้วย (เป็น cc ที่
อนุญาตให้ดัดแปลงได้
นี่นะ)

ส่วนเพลงนี้
เอามาใช้ได้
แต่ห้ามดัดแปลง
...โอเคๆ...

ตัวอย่าง 4

ณ กองบรรณาธิการนิตยสาร

ฟอนต์นี้สวยจัง แต่มีลิขสิทธิ์
...อดครับ...

เข้าเว็บนี้สิ...
ฟอนต์เป็น CC ทั้งนั้นเลย

ลุงชูกครับ... ผมต้องทำสไลด์เรื่องประชากรนก
เสนอคณะรัฐมนตรีINGKแห่งชาติ ผมจะหาภาพประกอบ
ที่เป็น “creative commons” หรือ “public domain”
ได้ที่ไหนครับ ?

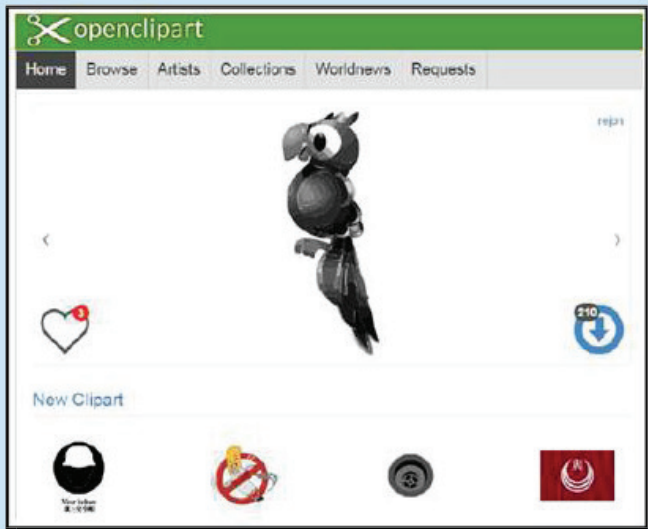
มีมากมายเลยหลานเอ๋ย...
ลุงจะยกตัวอย่างเว็บไซต์ให้นะ

ตัวอย่างเว็บไซต์สำหรับค้นหาทรัพยากรที่มี “สัญญาอนุญาตแบบเปิด”

1

<http://openclipart.org>

ภาพคลิปอาร์ตคุณภาพสูง
ซึ่งมีเครื่องมือให้ปรับแก้ได้อย่างอิสระ
ในรูปแบบออนไลน์
ภายใต้สัญญาอนุญาต
public domain

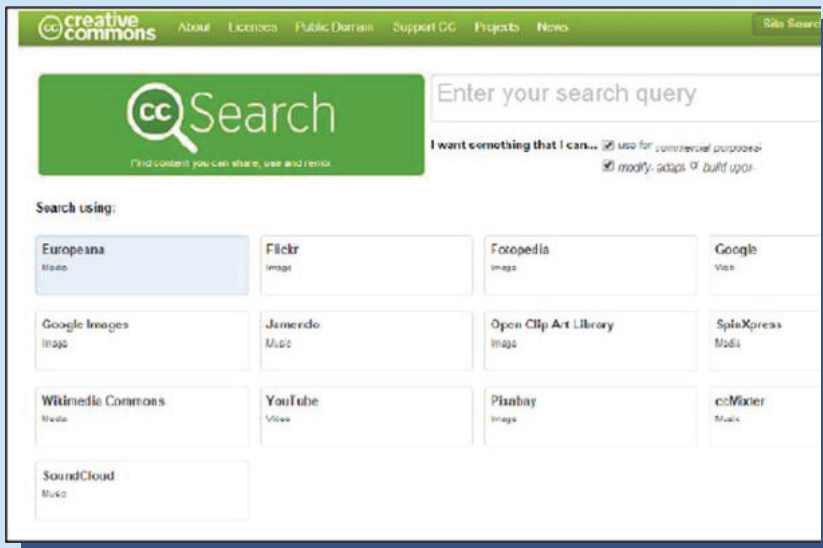
ตอนท้ายของเว็บจะพบข้อความแสดงสัญญาอนุญาต

Openclipart is 100% Public Domain

2

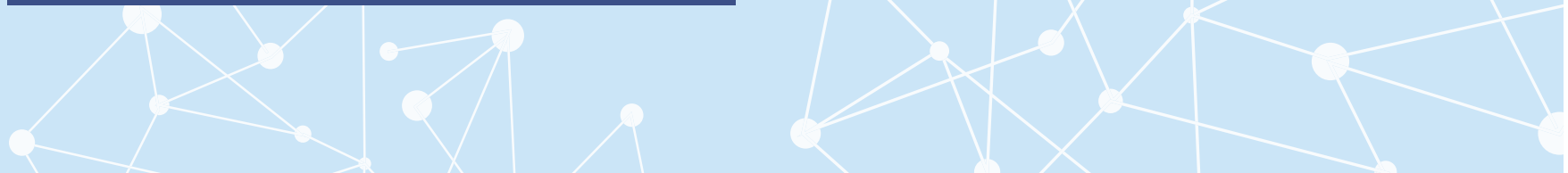
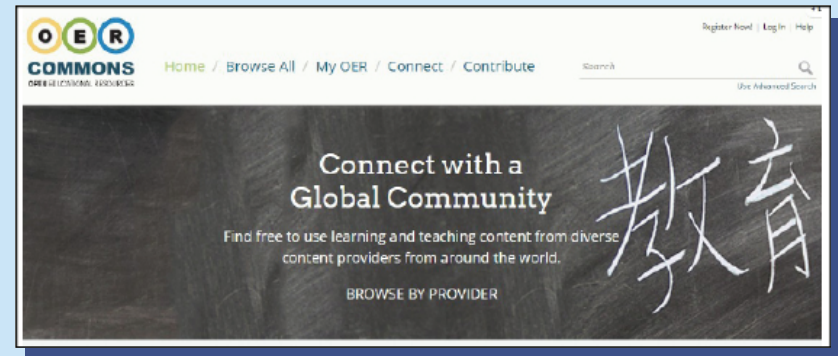
<http://search.creativecommons.org>

เป็นเว็บสำหรับสืบค้นข้อมูล
เผยแพร่ด้วยสัญญาอนุญาต
ครีเอทีฟคอมมอนส์

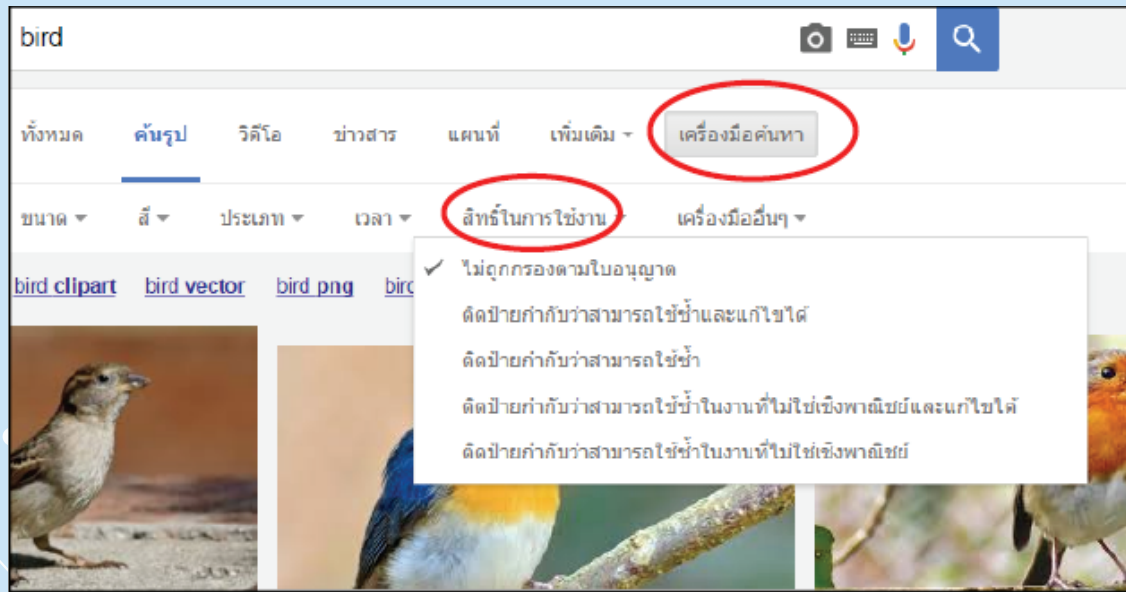
3

<http://oercommons.org>

Google Images

สามารถใช้ตัวกรองเพื่อเลือกภาพที่เป็นสัญญาอนุญาตแบบเปิดได้
โดยกดไปที่ >> “เครื่องมือค้นหา (Search tools)”
>> แล้วคลิกที่ “สิทธิ์ในการใช้งาน (Usage rights)”
จะปรากฏเงื่อนไขให้เราเลือกตามต้องการ

ลุงชุกครับ... ผมหาข้อมูลตามที่ลุงชุกบอกแล้วครับ
แต่ภาพส่วนใหญ่จะเป็นนกพันธ์ุต่างประเทศทั้งนั้นเลย
ผมอยากได้ภาพนกของไทย จะหาจากไหนดีครับ

เข้าเว็บนี้เลยจ้า

<http://oer.learn.in.th>

นี่คือคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด
ของไทย ในโครงการสื่อสาระออนไลน์
เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติฯ

คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

มีทรัพยากรการศึกษาจำแนกตามรายวิชา

คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

หน้าแรก ค้นหา คลังทรัพยากร เจ้าของผลงาน สถิติ แนะนำโครงการ

ค้นหา...

จำนวนทรัพยากรจำแนกตามสาขาวิชา

การงานอาชีพและเทคโนโลยี 26,366 รายการ	คณิตศาสตร์ 1,559 รายการ	ภาษาอังกฤษ 8,552 รายการ	ภาษาไทย 2,676 รายการ
วิทยาศาสตร์ 9,828 รายการ	ศิลปะ 14,746 รายการ	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 20,039 รายการ	สุขศึกษาและพลศึกษา 4,822 รายการ

หรือจะใช้ระบบคำค้นหา
ซึ่งมีตัวกรองมากมายให้เลือก

ค้นหา...

ค้นหาจากทั้งหมด

ปิด "ตัวกรอง"   เลือกการแสดงผล :

ค้นหาต่อจากผลลัพธ์   ค้นหา

ตัวกรอง

- ปีที่เผยแพร่
- ประเภทเอกสาร
- ระดับชั้นเรียน
- สาขาวิชา
- เจ้าของผลงาน

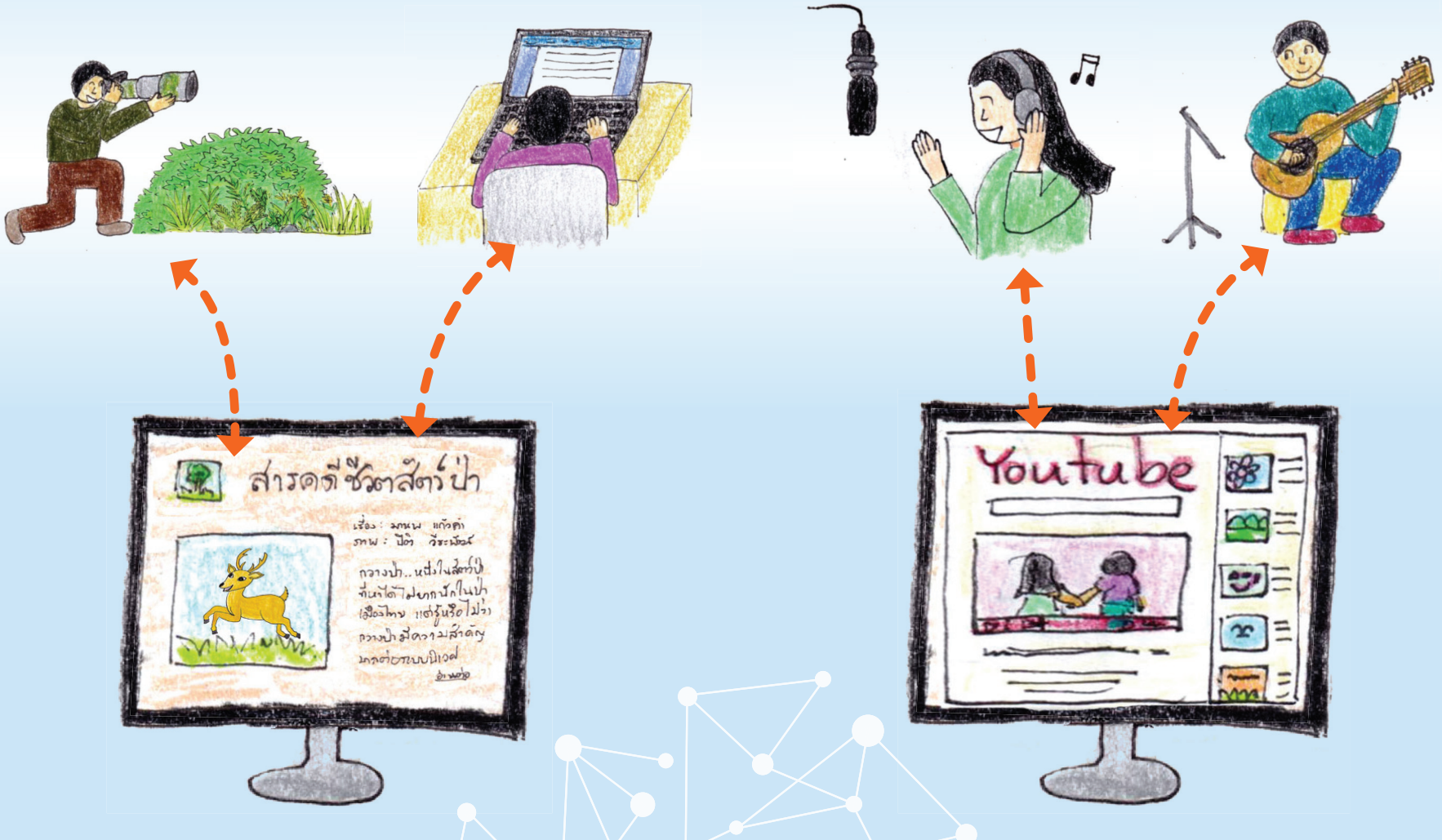
กรองตามที่เลือก   ยกเว้นรายการเลือก

ส่งท้าย

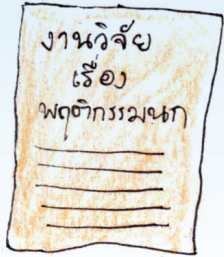
ก่อนที่จะลงชุกจะกลับรัง
ขอส่งท้ายไว้ 3 ข้อด้วยกันนะคะ

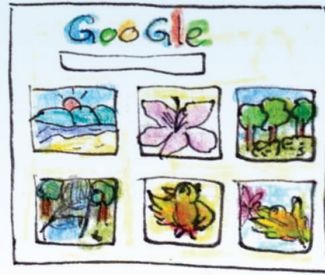
1. ทุกสิ่งที่เห็นและอ่านได้ในอินเทอร์เน็ตล้วนมีเจ้าของ
การนำผลงานของเขามาใช้ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของก่อน

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่ได้มีแค่เฉพาะรูปภาพเท่านั้น ในการทำ
รายงานหนึ่งเล่ม เราอาจละเมิดลิขสิทธิ์งานไปหลายอย่างแล้ว

บทความ

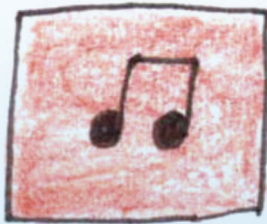
ภาพถ่าย

คลิปวิดีโอ/แอนิเมชัน

สไลด์การสอน

เพลง/มิวสิกวิดีโอ

ฟอนต์

โปรแกรมที่ใช้สร้าง

3. การนำผลงานของผู้อื่น มาทำสำเนา ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อ
ต้องศึกษาว่าเจ้าของอนุญาตหรือไม่ ซึ่งผลงานหลายอย่างสามารถ
นำไปใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่ต้องดูเงื่อนไขให้ชัดเจน

จะนำผลงานไปใช้
มาขออนุญาตผม
ก่อนนะครับ

Copyright

นำผลงานไปใช้ได้ครับ
แต่ผมขอว่า...

Creative Commons

เชิญนำผลงานไปใช้ได้
ตามสบายครับ

Public Domain

แค่ทำตามเงื่อนไขทั้งหมดนี้อย่างเคร่งครัด
เราก็ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้อง
ในข้อหาละเมิดลิขสิทธิ์อีกต่อไป

